

אל גינת אגוז

בשכ"ו
לשטרי
התשע"ה
ליצירה

יד
תשרי

עלון שבועי בהוצאת עמותת בית כנסת גינת אגוז רמת חן נתניה

לדאות באיבי הנחל לדאות הפרחה הגפן

חג סוכות ושמיני עצרת

ושמחת בחגך והיית אך שמח

הסוכה מבטאת סמל חינוכי לאדם מהם הדברים המשמעותיים בחייו ומהם הדברים השוליים בחייו – הסוכה היא סמל לצרכיו הגשמיים של האדם הארעיים שאינם משמעותיים כמו הערכים הרוחניים. ניתן ללמוד זאת גם מן הכתוב – הקב"ה לא הושיב את בני ישראל ביציאת מצרים במבני קבע כי רצה להמחיש לישראל את תחושת הארעיות במדבר – אין הם אזרחי המדבר מטרותם היא הכניסה לארץ ישראל שבה ניתן לקיים את חיי האומה באופן מלא מבחינה רוחנית ומבחינה חומרית. עניין השמחה בחג מוזכר בסוכות באופן בולט משאר החגים וכך נאמר בספר דברים "כי יברכך ה' אלוהיך בכל תבואתך ובכל משלח ידך והיית אך שמח".

הנצי"ב עומד על הנקודה מדוע מצוות השמחה תלויה דווקא במקום אשר יבחר ה' :

1. "זמן האסיפה הוא בשפע ברכה ומטבע האדם להיות שמחתו כדרך שמחת הוללות, על כן ציווה לבוא ולשמוח במקום אשר יבחר ה' ושם יהיה נזהר במורא מקדש".

הטעם הראשון של מצוות השמחה דווקא בירושלים כדי ליצוק בה תוכן של קדושה ולא שמחת הוללות והפקרות במקדש על ידי מצוות מורא מקדש, השמחה תהיה שלמה ללא תערובת פסול. זו גם הסיבה שאנו קוראים את מגילת "קהלת" בסוכות כדי להגיע למסקנה שעבודת ה' היא המביאה לשמחה ולא שמחה של צחוק וחולין.

2. "ויש לפרש עוד ששם תהיה השמחה כללית מכל ישראל וישמחו על קיום האומה והליכותיו בקודש"

הסיבה השנייה היא כלל ישראל – שמחה אמיתית היא כללית ואינה מצומצמת לחלק מסוים בעם, לכן הקב"ה ציווה שהשמחה תהיה במקדש מקום ריכוז הכלל עם הקב"ה ובכך תהיה השמחה שלמה.

ישנו קשר ברור בין סוכות לימי הדין אותם עברנו לא מזמן מדוע הם נסמכים זה לזה?

ניתן לומר שימי השמחה באו לרפא ולנחם את האדם לאחר התהליך של ימי הדין לאחר מירוק העוונות.

האדם נפגש עם חטאיו התמלא מהם צער נלחם בכוחותיו השליליים וממילא גם שאר כוחותיו נפגמו. ימי השמחה מטרותם להשיב את כוחות האדם לעצמו וירפאוהו. כך מבאר הרב קוק ב"אורות התשובה" רעיון זה:

"כשמקמצים את הרצון כשכופפים את עוז החיים על ידי הסלידה הפנימית והנטייה לשוב מכל חטא מתקמץ גם הרצון של הטוב ועוז החיים הטהורים מתקמץ גם הוא שבים על כן ימים של שמחת קודש של חדוות נפש לקומם את הרצון הטוב ועוז החיים הטהור".

כל ביטא זאת ישעיהו בהפטרה שקראנו ביום כיפור :

(יז) בַּעֲוֹן בָּצְעוּ קִצְפֹּתַי וְאַפְהוּ, הִסְתֵּר וְאַקְצָף; וַיִּלְךְ שׁוֹבֵב, בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. (יח) דָּרְכָיו רְאִיתִי, וְאַרְפְּאֶהוּ; וְאַנְחֶהוּ, וְאַשְׁלֵם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלָיו. (יט) בּוֹרָא, נוֹב (ניב) שִׁפְתֶּיךָ; שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרְחוּק וְלִקְרוֹב, אֲמַר יְהוָה--וּרְפְאֵתִיו.

אך ישנו פן נוסף במצוות השמחה, השמחה היא לא רק נחמה על תהליך התשובה אלא היא פריה של התשובה לאחר שהאדם נטהר מחטאיו בימי הדין והרי הוא נקי מעוונות רק לאחר הטהרה יכולה לבוא שמחה. "אור זרוע לצדיק וישרי לב שמחה" (תהילים צז, יא) האור נזרע בראש השנה יושר הלב נתקיים ביום כיפור והם הביאו לשמחה בסוכות. מטרת ימי הדין היא השמחה לפני ה'.

הסוכה היא גם ביטוי לשמירה מן המזיקים כבר אצל יעקב שברח מעשו השתכן בסוכות-סוכה משמעה שמירה מן המזיקים הקב"ה בסוכה חופף עלינו כל היום ומגן עלינו כדברי המשורר בתהילים- "כי יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני בסתר אהלו בצור ירוממני". לאחר מאמצי האדם והתעלותו בימי הדין אנו זקוקים לימי שימור כדי שההישגים הרוחניים אליהם הגענו לא ייעלמו לכן באה הסוכה ומשמרת תכנים אלו.

נסיים בדברי הרמב"ם בסוף ספר זמנים על מהות השמחה בימים אלו:

יב. אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות הייתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר "ושמחתם, לפני ה' אלוהיכם--שבעת ימים" כיצד היו עושין: ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון; וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד, מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערביים, לשמוח שאר היום, עם כל הלילה.

יג. והיאך הייתה שמחה זו: החליל מכה, ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד, בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו; ומי שיודע בפה, בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפוזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע, ואומרים דברי שיר ותושבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת, ולא את יום טוב.

יד. מצוה, להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ, וכל מי שירצה--אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ושמחין במקדש בימי חג הסוכות; אבל כל העם, האנשים והנשים--כולן באין לראות, ולשמוע:

טו. שהשמחה שישמח אדם בעשיית המצוות ובאהבת האל שציווה בהן, עבודה גדולה היא;

חג שמח ושבת שלום

טור זה נתרם, לעילוי נשמת המנוח ר' שלום בוסאי זצ"ל. תנצב"ה. ולעילוי נשמת המנוח רפאל בן מאיר מגדלי ז"ל. תנצב"ה.

"אל גינת אגוז"

עורכים: עו"ד יאיר בוסאי הי"ו.

הרב יואב שוכר הי"ו.

חברי המערכת המייסדים: הרב חיים בוסאי, זצ"ל. רפי מגדלי ז"ל. מזל אושרת שער ז"ל.

כתובת המערכת: הנוטע 1 נתניה (יאיר בוסאי)

פקס: 09-8829751 אי מייל: yairus@gmail.com

ניתן לשלוח חומר בקובץ WORD.

הנה זה עומד אחר כתלנו

חג הסוכות – מעינות יואב

מאת הרב יואב שוכר הי"ו

" בחג הסוכות עושים סוכה לזכר ענני כבוד שעשה הקב"ה לעם ישראל במדבר.

ולמה נקראים ענני כבוד? נלע"ד שהיה ניכר בכך כאילו חלק כבוד לעם ישראל שהלכו במדבר, בארץ לא זרועה ומדד להם מידה כנגד מידה.

והענינים היו מגינים עליהם מכל חיות רעות ומזיקים ומן החמה, וכעת כאשר אנחנו מקיימים מצוות סוכה כביכול אנו גורמים שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בכל העולמות.

כשאנחנו נכנסים לסוכה בזמן של קור ותחילת גשמים ושמים מבטחנו בה' יתברך, בזה נראה שמחזירים כבוד לכבוד ו.

הסוכה רמוזה בפסוק "כי יצפנני בסוכו, ביום רעה יסתירני, בסתר אהלו, בצור ירוממני" (תהילים כ"ז)

"כי עם האותיות בגימטריא לב, רמז שאדם עובד את ה' בכל לבו, ה' מגלה לו צפונות התורה והשכינה שורה עליו בחינת 'ויהי בשלם סוכו' ועוד, ה' שומר אותו מהיצר הרע שכתוב 'ביום רעה יסתירני' ושם אותו באהלה של תורה שהיא מגינה ומצלת בעולם הזה ובעולם הבא. שנאמר 'בסתר אהלו'. וזוכה שה' מרומם אותו בחינת 'סלסלה ותרוממך' וכן 'בצור ירוממני'.

הביטחון בהקב"ה בא לידי ביטוי במצוות סוכה שבכך מראה האדם שהוא שם מבטחו בבורא יתעלה ולמעשה אדם צריך להנהיג את עצמו בכל דבר בדרך הזו, שכתוב 'השלך על ה' יתברך והוא יכלכלך'.

בכל פעולתו של האדם בעוה"ז עושה את אתערותא דלתתא אבל הכל תלוי בה' יתברך ורמוז במילים 'השלך על ה' יתברך' אם נחלק את המילה 'יתברך' נקבל ית-בך

המילים 'והוא יכלכלך': המילה 'והוא' נחלק לשניים נקבל וה-וא, שזה בחינת אתערותא דלעילא.

נחבר י"ה ל"וה' נמצא שם ה' שלם שנשלמו האתערותא דלתתא והאתערותא דלעילא, וניכר מכאן שכל השפע האלוהי תלוי בביטחון בה' יתברך.

ניקח את שני חצאי המילים הנותרות, ניקח את החצי השני של המילה 'יתברך' שזה אותיות 'בך', שמכאן רמז שתחילת עבודת ה' היא בך, וניקח את החצי השני של המילה 'והוא' שזה אותיות 'וה' גימטריא 7 וזה רמז לשבעת הימים, ומכאן נמצא לענ"ד שכל מזון האדם במשך השבוע מתחיל בו ומושפע ע"י הבורא יתברך שמו.

המילה 'סכה' גימטריא 'פה' מכאן רמז על שמירת הלשון, שכאשר האדם יהיה מתוקן בדיבורו הוא יזכה לאהלה של תורה.

כתוב "אך בעשור לחודש השביעי הזה יום כיפורים הוא" ועוד כתוב "אך בחמישה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים".

בשני הפסוקים הנ"ל מופיע המילה 'אך'. בפסוק הראשון רומזת כאשר האדם מלא חרטה ומצטער על כל חטאיו יזכה שיהיה 'אך שמח'.

בפסוק השני שכתוב 'אך בעשור' רומז תיקון לעשר הספירות. ו'אך בחמישה עשר' רומז שעוסק בחמישה חומשי תורה, ובכך מתקן כל מה שפגם ונשלמים עשר הספירות.

על הסוכה מניחים סכך. סכך- גימטריא 100 רמז למאה ברכות ביום.

3 עלים שבהדס- 2 כנגד העיניים, והשלישי שבהם רמז שידע שיש עין עליונה שרואה את כל מעשיו.

הערבה בשינוי אותיות רע-בה, שלא טוב לאדם שאין בו לא מצוות ולא מעשים טובים.

אתרוג בשינוי אותיות אתגור שטוב לאדם שיאסוף לו מצוות בעולם הזה ויהיה לו טוב בעולם הבא.

לולב נחלק לשניים נקבל לו-לב, שעבודת האדם מתחילה בלב.

מצוות ארבעת המינים רמוז בפסוק "אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסיניו" - המילה 'אעלה' ראשי תיבות אתרוג ערבה לולב הדס, ו'תמר'. רמוז על אדם שמקיים את המצוות שהוא צדיק שנאמר "צדיק כתמר יפרח".

ו'אחזה בסנסיניו' המילה בסנסינו בשינוי בנס-ניסו, שכך האדם זוכה לראות נסי נסים כאשר מקיים את מצוות התורה.

צדקה וחסד עשה עמנו הקב"ה שסמך לנו את חג הסוכות לאחר יום הכיפורים: צדקה – שנתן לנו את חג הסוכות וחסד – שהקדים אותו מיד לאחר יוהכ"פ.

והטעם לענ"ד כיוון שעמדנו ביוהכ"פ לבקש על עצמנו סליחה וכפרה, פנינו לבורא במילים 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך', וכשהסתיים יום הכיפורים סיימנו במילים 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה ה' את עונך'.

ובכך נראה לכאורה שנמחלו עוונותינו, אבל עדיין אנחנו ממתנינים לליל החיתום, והשטן יכול לקטרג וכאשר נסתיים יוהכ"פ, והאדם חוזר לביתו וסועד את לבו, מראה בכך כאילו 'כוחי ועוצם ידי' – 'ביתי מבצרי', ולכן טוב יותר לאדם שיעסוק במצוות סוכה בצאת יוהכ"פ, ומקיים 'ילכו מחיל אל חיל' וגם מונע מהשטן לקטרג עליו, שהרי אפילו בית אין לו והוא הולך לגור בסוכה. ובליל החיתום שזה הושענא רבה שהקב"ה חותם אותנו לחיים טובים ולשלום כבר אין אפשרות לשטן לערער על כך.

הקמת הסוכה מתחילה בדפנות ומסתיימת בסכך ואם עשה הפוך סוכה פסולה, ורמוז הדבר בשיר השירים בפסוק "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף" כלומר הדפנות שזה החומה מרמזים שהאדם עושה סייגים וגדרות לעצמו, ואז לא באה תקלה על ידו וזוכה שנבנה עליו טירת כסף שכך שורה עליו השכינה והקב"ה משפע עליו בגשמיות וברוחניות.

יהי רצון שהקב"ה ישמרנו מכל המזיקים ויבנה לנו בית מקדשנו ותשרה שכינתו עלינו אמן.

חג סוכות הושענא רבא ושמיני עצרת

בסוכות מפטירין בזכריה הנביא "וצרפתים כצרוף את הכסף" ופה נרמז ביאת משיח צדקנו וגאולת עם ישראל.

והרמז טמון במילה "וצרפתים" שורש צ.ר.פ, שבשינוי אותיות זה פרץ ומשם נמשך שישלח משיח שהוא סוגר את הפרצה בעם ישראל וגואל אותם.

ועוד צ.ר.פ בשינוי זה רצף בחינת הכתוב (שה"ש) "תוכו רצוף אהבה" ומכאן שגאולת עם ישראל תהיה ע"י אהבת חינו שכן אם לא תהיה אהבת חינו הגאולה תבוא ע"י צירופים וייסורים כמו שאמר הנביא "וצרפתים כצרוף את הכסף" עד שעם ישראל יגיע לזיכוך המתאים להתגלות משיח צדקנו.

מצוות סוכה נמשכת שבעה ימים עד ליל הושענא רבה שזה יום בו מתגלה החתימה שלנו בעז"ה לחיים טובים ולשלום

ראשי תיבות של ארבעת המינים הם אעלה – בחינת "איך אעלה אל אבי והנער איננו איתנו". שזה מבטא את האחריות שלנו כל אחד בפני עצמו וכל אחד כלפי כלפי שזה הערבות שלנו אחד כלפי השני לדאוג לקרב את האחים הטועים והאובדים שבהבלי הזמן עזבו את צור מחצבתם, לחצוב להם בורות נשכרים אשר לא יכילו המים, שכן אין מים אלא תורה.

נקודת השיא היא אחרי הושענא רבה והיא שמחת תורה שהיא מבטאת את קיום עם ישראל ואת העולם, כיוון שכל קיומו של העולם תלוי בקיום התורה על ידי עם ישראל ומכאן נבין מדוע (שבת פ"ה/ע"א) אמר רב אבדימי בר חמא: "כפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם" ללמדך שבלי תורה אין עולם ולכן בזכות עם ישראל שיקיימו את התורה, העולם שלנו מתקיים ולכן הכפייה מבטאת פה את התלות של קיום התורה ע"י עם ישראל בקיום העולם. אבל לשאר הגויים אין עניין של כפיית התורה שכן אין להם חשיבות בעיני הקב"ה.

טור זה נתרם ע"י אייל בוסיה הי"ו לברכה ולהצלחה, ולפרנסה טובה, לו ולמשפחתו.

ולעילוי נשמת סבו המנוח הרב חיים בן ר' שלום בוסיה זצ"ל.

הלכות ומנהגים בסוכות

לפי שו"ע המקוצר לרה"ג יצחק רצאבי שליט"א

מהלכות מצוות ישיבת סוכה

א. כתוב בתורה "בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בניי בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג, מב-מג). "תשבו" פירוש כעין תדורו. אמרה תורה שידור אדם בסוכה שבעה ימים כמו שהוא דר בביתו כל השנה. ועיקר דירתו יהא בסוכה ולכן יכניס לסוכה כליו הנאים ומצעותיו הנאות ואוכל ושותה ולומד ומיטייל (פי' מתהלך בה בדרך שעשוע ושחוק) וישן בסוכה. ואפילו אם מדבר עם חברו לך דבר בסוכה. שאפילו אינו אוכל חייב בישיבת הסוכה. (ולמנהג הבלדי - בברכה כדלקמן) ולא כאותם החושבים שפטורים כשאינם אוכלים פת. וצריך לכוין בישיבת הסוכה שמקיים מצוות עשה שציוונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים (לדעת ר' אליעזר זכר לענני כבוד ולדעת ר' עקיבא סוכות ממש היו) ואעפ"י שיציאתם בניסן - כיוון שאז הם ימי התחלת הקייץ ואין ניכר שהוא עושה סוכה לשם מצווה אלא לצל כפי דרך כל אדם בעונה זו לכן ציוונו לעשותה בחודש השביעי שהוא זמן הגשמים ואנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה היפך מנהג העולם בזמן הזה, להראות שמצווה היא זו.

ב. בעשיית הסוכה יש הרבה דינים ואין הכל בקיאים. על כן צריכים לעשות דפנות שלמות וחזקות שלא תהא הרוח מניעה אותם. וכן בסכך - ענפי אילנות או קנים אין בהם שום חשש מפני שהם גידולי קרקע ותלושים ואינם מקבלים טומאה ואינם קשורים יחד. ונסרים הנקראים "פלפונים" לדעת מרן השו"ע יש לפקפק בכשרותם אך לדידן שרי וכלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר י"א שמקבל טומאה מדרבנן ושיעור הרחב לא נתברר וצ"ע. ומותר לסכך בינור של עץ לפי שלא נעשה לקבלה. ויש כלי עץ שאסור לסכך בהם אפילו כשנתפרקו או נשברו וצריך לשאול מורה הוראה. וראוי להחמיר שלא להניח הסכך ע"ג דבר המקבל טומאה כגון צינורות ברזל או סולמות שיש בהן בית קיבול השליבות וכש"כ שאר כלים ואפילו להניח מעל הסכך כדי להחזיקו יש להחמיר, אבל מדינת הכל מותר וכש"כ מעמיד דמעמיד. אכן באופן שיכול לעמוד בלא זה ורק מניח לתוספת חיזוק מחשש שיפול הסכך ברוח שאינה מצויה לכו"ע אין חשש.

ג. צריך להניח סכך עד שתהא צילתה מרובה מחמתה ולכן צריכים להזהר להניח הרבה כ"כ שאף לאחר שיתייבש תהא כן. וכן יזהר שלא יהיה אוויר ג"ט במקום אחד. או אף בפחות מכן כשהאויר לאורך כלה הסוכה, או שיש בו כדי ראשו או רובו, ואין יושבין תחתיו. ולכתחילה צריך שיראו הכוכבים מתוכה והמעובה כשרה אך במעובה כעין בית שאין הגשמים יורדים לתוכה יש פוסלים.

ד. הלכה למשה מסיני שבפחות מארבע אמות אמרינן דופן עקומה דהיינו שאם הפתח בתקרת הבית או שיש שם סכך פסול - רואים כאילו הדופן התעקם שם ונחשב מגוף הכותל אלא שאין יושבים ואין ישנים תחתיו. (וביותר מד"א פוסל את כל הסוכה אם זה מכל הצדדים).

ה. כתוב: "חג הסוכות תעשה לך" ודרשינן תעשה ולא מן העשוי. לכן בסוכה העשויה בגנות הנפתחים צריך לפתוח את הגנות קודם שמניח את הסכך ואף שאח"כ סוגר את הגג וחוזר ופותח אינו מויק שהוא כמניח סדין וחוזר ונוטלו. וראוי שיהיה הגג פתוח בכניסת החג. (וטוב להדר שתהיה לו סוכה כזו עם גג הנפתח ע"י צירים כדי שבשעת הגשמים סוגר הגג והסכך נשאר יבש ויוכל לקיים מצות סוכה כראוי כשיפסקו הגשמים). עוד צריך לזהר שהגג יהיה פתוח ועומד בשווה עם דופן הסוכה ואם נוטה על הסכך אין לשבת במקום הזה שהגג משופע שנמצא יושב תחת הגג. (וכן צריך לשים לב בבתים משותפים שיש בקומות העליונות חבלי כביסה או מזגן וכיו"ב, ויש צדדים להקל בזה).

ו. אסור להניח את הסכך קודם שעשה את הדפנות, אא"כ עשה רוחב טפח לכה"פ באורך כל הסוכה סמוך לסכך ושם עליו הסכך ואח"כ גמר המחיצות. גם ראוי שלא לתלות נויי הסוכה שיש בהם רוחב ארבעה טפחים (כ- 34 ס"מ) קודם שיסכך. ואין להרבות בנויי סוכה אעפ"י שתהא חמתן מרובה מצילן, שמא יעשה צילתן מרובה. וטוב שלא לתלות נויי הסוכה אלא בתוך ד"ט לסכך אפילו כשאין ברחבו 4 טפחים.

ז. מותר לפרוש סדין או ניילון וכיו"ב ע"ג הסוכה ביו"ט ושבט כשיורדים גשמים מרובים, כדי שיוכלו לאכול בה. ואם הכיסוי גבוה מהסכך טפח אסור משום עשיית אוהל, אא"כ הוא פתוח שם כבר מער"ש שאז יכול להוסיף עליו בשעת הגשמים.

ח. סוכה העשויה בפתח הבית אעפ"י שעוברים דרכה לבית, נראה שיש להכשירה בדיעבד או בשעת הדוחק [והמעייין בתשובת מהרי"ץ ז"ל יראה דאין כוונתו לומר דאינה סוכה כמו שהבין השו"ע (בעל "שושנת המלך") ובחינם השיג עליו... אע"ג דלא חשיבא דירה לענין עירוב מ"מ לענין סוכה חשיבא דירה דדירת עראי בעינן דקיימ"ל כרבנן (הערה בשם הגהת הרא"ח נדאף)]. יוצאים יד"ח בסוכה שאולה אבל לא בגזולה ולכן אסור לעשות סוכה ברה"ר. וכשאין לו סוכה אחרת בשום אופן יכול לישב בה ולברך עליה. [ומותר לעשות סוכה בחוה"מ אפי' כשצריך לבנותה מעשה אומן].

ט. עצי הסוכה בין מהדפנות בין מהסכך אסורים בהנאה עד לאחר שמח"ת כיון שהוקצו למצווה. ואפילו ליטול מהם קיסם לחצוץ בו שיניו, אסור. ואין מועיל בהם תנאי. וכן נויי סוכה אסורים בהנאה ואפילו נפלו ולכן הוה מוקצה בשבת ויו"ט ואסורין בטלטול. אך אתרוג התלוי לנוי בסוכה מותר להריח בו דלא הוקצה מריח, רק שלא יגע בו. ואם התנה על הנויין קודם ביה"ש הראשון של חג מותר להשתמש בהם ואפילו לא נפלו [גם לאחר החג כשסתר את הסוכה, לא יפסע על העצים ולא ישתמש בהם לדבר מגונה דתשמישי מצווה יניחו אך מותר לשורפם].

י. יש אומרים שבערב סוכות לאחר חצות היום אין לאכול פת כדי שיאכל בלילה בסוכה לתיאבון. ואכילה בסוכה בלילה הראשון היא חובה שצריך לאכול בסוכה פת לכה"פ כזית בכדי אכילת פרס (והעולם נהגו להקל אפי' בפת מטובל במרק או בתערובת לפתן). [ויש מחמירים בזה אפי' במצטער, ולדעתם כשיורדים גשמים ימתין עד שיפסקו ויקדש ויאכל בסוכה כראוי ואם רואה שלא יפסקו הגשמים מקדש בסוכה ואינו מברך לישב בסוכה ונוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל שם כזית פת בלי הפסק והולך לתוך הבית וגומר סעודתו (ויכוין בשעת ברכת המוציא שדעתו לאכול גם בבית) ואם פסקו הגשמים קודם שברך ברה"מ הולך שוב לתוך הסוכה ומברך לישב בסוכה ואוכל קצת יותר מכביצה פת ומברך ברה"מ. ואם פסקו לאחר שברך הולך ג"כ לסוכה ונוטל ידיו שנית ואוכל כנייל ומברך ברה"מ. בשאר הלילות וכן בכל הימים אין חיוב לאכול בסוכה, אלא כשאוכל אכילת קבע או רוצה לישן חייב בזה בסוכה. ואכילת קבע היינו פת יותר מכביצה אפילו לא קבע עליה ואפי' היא פת בכסנין וכן תבשיל מחמשת מיני דגן יותר מכביצה וקבע עליו חייב בסוכה ולברך לישב בסוכה (ואפילו לנוהגים שלא לברך אלא בשעת סעודה כדלקמן. וי"א דדווקא בשיעור קביעות סעודה). אבל פירות אפילו אכל הרבה וקבע עליהם וכן יין או שאר משקים או מאכלים שברכתם שהכל מותר לאכול ולשתות חוץ לסוכה. כל זה מדינת אדן המחמיר אפילו במים שלא לשתות חוץ לסוכה הרי זה משובח.

יא. יש מהשאמי שנוהגים כשו"ע שלא לברך לישב בסוכה רק באכילת קבע, וכל מעשיהם בסוכה כשיבה שינה ואכילה עראי נפטרים בברכה זו עד שיאכל שנית אכילת קבע. ורק כשיש הפסק או היסח הדעת מברך שנית. אבל מנהג הבלדי וכן הרבה מהשאמי שאין הברכה תלויה בסעודה כלל אלא מברכים בכל פעם שנכנסים ומקיימים מצוות ישיבת סוכה, כדעת הגאונים והרמב"ם. ואפילו נכנס לסוכת חברו לבקר מברך אפי"י שאינו סועד ולא טועם כלום שם. ודווקא כשיצא מן הסוכה יצאה גמורה לענייני חזרו ומברך ואפילו 100 פעמים ביום. אך כשיצא לצורך הסוכה כגון להביא מאכל ומשקה או ספרים ללמוד אינו חוזר ומברך אעפ"י שנשתהה, וגם שלא לצורך - כשלא נשתהה [ואפשר שכשלא הסיח דעתו אף שנשתהה אינו חוזר ומברך]. וזמן הברכה אינו מיד כשנכנס לסוכה אלא כשמגיע למקום שדעתו לישב שם, מברך ויושב. וכשנכנס וממתין לסעודה שיגישוה מברך כשנכנס ולא ידחנה לזמן ברכה המוציא, כי אין שום צורך להסמיך ברכה זו לברכת המוציא. וגם הנכנס ע"מ לישן בסוכה מברך בנוסח זה "לישב" כי הכל נכלל בלשון זה שמשמעו לשון עכבה (הרא"ש), ומי ששכח לברך "לישב בסוכה" בכניסתו וישב ואח"כ נזכר י"א שיברך בנוסח "על ישיבת סוכה" לשון עבר, אבל העיקר כלשון הרגיל גם באופן זה. ויר"ש יצא יד"ח שניהם ויעמוד בשעת הברכה ולכו"ע מברך אז "לישב".

יב. בליל יו"ט הראשון כשנכנסים לסוכה אין יושבים אלא הגדול מקדש בעמידה והשומעים ג"כ עומדים. ובסוף מברך "לישב בסוכה" ויושבים כולם ואח"כ מברך "שהחיינו" ומכווין גם על החג וגם על הסוכה, ושותים. וכשבאים לסעוד אי"צ לחזור ולברך לישב בסוכה אפילו למנהג השאמי שכבר יצאו בברכה שבקידוש. וגם בשחרית מקדשים מעומד ומסיים בברכת "לישב בסוכה" ויושבים ושותים. אבל ההבדלה מיושב (ומברכים לישב בסוכה תחילה למנהג הבלדי) וכן גם כשחל בשבת וכן בשבת חוה"מ.

טור זה נתרם לעילוי נשמת מזל אשרת שער ז"ל תצב"ה.

פרפראות לפרשת וזאת הברכה

וזאת הברכה אשר ברך משה. עצם הדבר שמשנה רבינו מברך, זה בעצמו הברכה.

תורה צוה לנו משה מורשה.

שתי פעמים כתוב מורשה בתורה, אחד בפי' וארא ונתתי אותה לכם מורשה, וכאן, רמז שארץ ישראל אין לנו קיום בה רק אם נשמור את התורה, שה"תורה" ו"ארץ ישראל" קשר אחד הם.

בתורה יש כל מיני דינים שלא שייכים לכולם, יש מצוות ששייכות רק לכהן ויש מצוות ששייכות רק לעובד אדמה, ואין כולם מקיימים את כל התורה, רק אם אנחנו מאוחדים אז נחשב שכל אחד מקיים את כל התורה, וזה הכוונה תורה צוה לנו משה "קהלת יעקב".

שמח זבלון בצאתו ויששכר באהליך. כתוב במדרש ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא אמר רבי לוי בוא וראה מה יפה היתה סרסרותן של דודאים לפני מי שאמר והיה העולם שעל ידי הדודאים עמדו שני שבטים גדולים בישראל יששכר וזבולון, יששכר יושב ועוסק בתורה, וזבולון יוצא בימים ובא ונותן לתוך פיו של יששכר והתורה רבה בישראל.

שואלים מדוע זבולון נותן ליששכר דבר שהוא חיי שעה-כסף ופרנסה ואילו יששכר נותן לזבולון דבר שהוא עומד לעולם (התורה)?

ומדוע דווקא שני שבטים אלו יששכר וזבולון עשו ביניהם עסקה זו ולא שני שבטים אחרים כמו ראובן ושמעון?

אומר המגיד מדובנא זצ"ל משל לשני חברים שעושים ביניהם חליפין: ראובן נותן לשמעון מאה קילוגרם ברזל, ושמעון נותן לראובן בתמורה זהב למאה קילוגרם ברזל, אולם מבחינה איכותית זהב תמיד נשאר זהב, וזהב תמיד שוה יותר, ולכן מבחינה איכותית יוצא שכאילו שמעון הפסיד בעסקה זו, מאחר שנתן זהב, מתכת יקרה תמורת ברזל פשוט, אך אם נתאר לעצמנו מצב כזה שבתחילה לשמעון לא היה זהב אלא ברזל, והוא נתן את הברזל לראובן, וראובן נתן לו זהב, ועכשיו הוא מוסר שוב את הזהב לראובן תמורת הברזל, במקרה כזה שמעון לא הפסיד כלום, כי מקבל בחזרה את מה שהיה בידו מתחילה, והנמשל כל השבטים לא היו יכולים לבצע עסקת חליפין ביניהם, כי איך יחליפו חיי עולם (תורה) בחיי שעה?

אך זבולון ויששכר שניהם נולדו על ידי הדודאים וזבולון נותן ליששכר קנין עולם הזה, כמו שאמו לאה נתנה לרחל (דודאים), כל אחד מהם קונה ומקבל את מה שהיה שלו בתחילה, בשעת עסקת הדודאים.

ברוך מרחיב גז. אומר רש"י בפרשת ויצא זה מזל טוב, חז"ל אומרים ג"ד ר"ת גיומל ד"ל שאם אדם נותן צדקה, יהיה לו מזל טוב.

שלושה עשר העיקרים שקבע הרמב"ם הם:

- א. מציות הבורא - כל הדברים הקיימים במציאות נמצאים מכוחו, והוא המציאות היחידה שאיננה תלויה בדבר אחר.
- ב. הבורא אחד - כלומר אינו ניתן לחלוקה מופשטת, ואין דומה לו במהותו. ג. הבורא אינו גשמי - ושום התנהגות גשמית אינה משפיעה עליו.
- ד. הבורא הוא 'קדמון' - כלומר כל הדברים מלבדו (הן בעולם הגשמי והן ברוחני) נתהוו 'אחריו'.
- ה. הוא היחיד שראוי לעבוד לו ולהתפלל אליו, וכל שאר הנבראים אינם יכולים לעשות דבר כנגד רצון ה' ולפיכך אין לעבוד את ה' דרכם. ו. קיום מושג הנבואה; בני אדם יכולים להיות נביאים.
- ז. נבואתו המיוחדת של משה רבינו נבואתו גדולה משל שאר הנביאים שהיו או שיהיו בארבעה דברים: הוא היחיד שניבא בלא מסך, ללא חולשה, בהקיץ ובכל זמן שרצה. מתוך כך, הגיע משה לדרגה גבוהה יותר מכל אדם אחר בידיעת האל.
- ח. תורה מן השמיים - להאמין שכל חמשת חומשי התורה כולם העתקה שהעתיק משה מדברי ה', ומשה לא כתב מעצמו אפילו אות אחת, וכן התורה שבעל פה אף היא נתקבלה בסיני והועברה במסורת מדור לדור.
- ט. שהתורה לא תשתנה לעולם ולא ישתנו חלקים ממנה.
- י. הבורא יודע את כל מעשי בני האדם. יא. הבורא נותן שכר למקיימי התורה, ועונש לעוברים עליה. יב. ביאת המשיח - להאמין שיגיע המשיח מבית דוד והוא גדול מכל המלכים. יג. המתים יקומו לתחייה

חידון לסוכות ושמני עצרת

- לפי בעל הטורים שלושת הרגלים כנגד שלושת האבות. מה הקשר בין יעקב לבין סוכות?
- מה הן שבע המצוות בחג הסוכות?
- איזה רמז יש בלולב על כל התנין?
- כיצד נקראים בתורה: א. אתרוג ב. לולב ג. הדס?
- איך נקראים: א. החלק העליון של האתרוג; ב. החלק התחתון של האתרוג?
- מדוע נקראת מצוות הברכה על ארבעת המינים בשם נטילת לולב?
- חז"ל אמרו שארבעת המינים הם כנגד איבריו של האדם. פרט כנגד אילו איברים?
- בחג הסוכות נהוג להזמין אושפזין לפני הסעודה. א. מה פירוש המלה אושפזי? ב. פרט את שמות האושפזין
- איזו מגילה קוראים בחג הסוכות ומדוע?
- ארבעה דברים הדורשים שלימות נרמזים במילה "אתרוג". מה הם?

תשובות

- מהפסוק: וילך יעקב ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, על כן קרא למקום ההוא סוכות" (בראשית, ל"ג 17)
- א. סוכה. ב. אתרוג. ג. לולב. ד. הדס. ה. ערבה. ו. קרבן שלמי חגיגה. ז. קרבן שלמי שמחה.
- באותיות המילה לולב מתחילים ומסתיימים מרכיבי התנין: התורה מתחילה באות ב (בראשית) ומסתיימת באות ל (ישראל), הנביאים מתחילים באות ו (ספר יהושע) ודברי הימים מסתיימים באות ל (ויעל)
- א. אתרוג = פרי עץ הדר. ב. לולב = כפות תמרים. ג. הדס = ענף עץ עבות. ד. פיסס. ה. עוקץ.
- א. כל שאר המינים אגודים בלולב וצמודים אליו. ב. הלולב הוא הבולט מכולם. חייב לבלוט בשיעור של טפח לפחות מעל ההדסים.
- הלולב כנגד חוט השדרה, ההדס דומה לעין, עלה הערבה דומה לפה, והאתרוג ללב.
- אושפזין = אורחים. ב. אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף ודוד.
- קוראים בקהלת כדי שאדם לא יתגאה בתקופת האסיף ויגיע למסקנה של קהלת: "הכל הבל, את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם."
- אמונה שלימה, תשובה שלימה, רפואה שלימה, גאולה שלימה.

לשמחת תורה

שאלות

- בסיום התורה מכריזים: "חזק, חזק ונתחזק". ציין שלוש סיבות לכך.
- "יחי ראובן ואל ימות". מה פשר כפילות זו לפי רש"י?
- "מימינו אשדת למו". ציין שני פירושים למילה: אשדת" (רש"י).
- "וזאת ליהודה". מדוע נסמך יהודה לראובן? (רש"י)
- "וללוי אמר". מנה שלושה הבדלים בין לוי לשאר השבטים.
- על לוי נאמר: "מחץ מתנים קמיו". לאיזו תקופה היסטורית מכוונת ברכה זו? (רש"י)
- "לבנימין אמר ידיד ה'". מי בתנין נקרא בשם: א. "ידידי-ה". ב. ידידה?
- איזה שבט היתה נחלתו מבורכת ביותר?

תשובות

- א. ארבעה דברים צריכים חיזוק, ביניהם התורה (עיין ברכות ל"ב): ב. בגלל שהתורה מתשת כוחו של אדם (סנהדרין, כ"ו): ג. חזק=ר"ת חרישה, זריעה, קצירה כי היא נקנית בעמל רב.
- יחי בעולם הזה, ואל ימות לעולם הבא.
- אשדת = "וזאת באש שחורה ע"י לבנה. ב. התורה ניתנה מתוך האש.
- כי שניהם הודו על קילקול שעשו.
- א. לא התלוננו על משה ב. לא השתתפו בחטא העגל ג. גם במדבר לא הפסיקו למול את בניהם.
- מתייחס למלחמת החשמונאים.
- א. ידידי-ה = שלמה המלך (שמואל ב' י"ב 25) ב. ידידה=אימו של המלך יאשיהו (מלכים ב' כ"ב 1)
- על יוסף נאמר: "מבורכת ד' ארצו".

תרומות וחסויות, קודש להוצאת העלון
יתקבלו בברכה וכל המזכה את הרבים
זכות הרבים תלויה בו.

לתרומות, חסויות והפצה נא לפנות לעו"ד יאיר בוס
טל. 052-2545521

חג שמח ושבט שלום